

Työsuojeluhallinnon vuosikertomus 2021

Työsuojeluhallinnon julkaisuja 2 | 2022

Sisällys

Johdon katsaus.....	3
Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus.....	4
Työsuojeluviranomaisen toiminta 2021	5
Ilmiöpohjaista valvontaa poikkeuksellisissa oloissa	6
Ilmiö: Työolot	7
Ilmiö: Pirstaloituva työelämä.....	9
Ilmiö: Psykososiaalinen kuormitus työssä	13
Muu valvonta	15
Toimivallan käyttö.....	19
Luvat ja ilmoitukset	19
Työsuojeluvalvonnan keinot kehittyvät	20
Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa.....	22
Lainsäädäntö	24
Voimavarat	25
Moniviranomaisyhteistyö ja kansainvälisyys	26
Liite 1: Työsuojeluvalvonta numeroina.....	29
Liite 2: Merenkulun valvonta	30
Liite 3: Alkutuotannon valvonta.....	31

Työsuojeluhallinnon vuosikertomus 2021

Julkaisija: Työsuojeluhallinto 2022

Vuosikertomuksen suunnittelu ja toteutus:

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden viestintä

Kannen kuva: Risto Eronen otti valokuvan Pölyntorjunnan keinot -videon kuvauksista Tampereella syyskuussa 2021.

Johdon katsaus

Vuosi 2021 oli poikkeuksellinen vuosi edellisen vuoden tapaan. Koronaepidemia jatkui koko vuoden lukuun ottamatta joitakin rauhallisempia vaiheita. Epidemia vaikutti edelleen työsuojeluhallinnon toimintaan, mutta siihen osattiin jo varautua paremmin ja sen vaikutukset toimintaan olivat vähäisemmät kuin vuonna 2020.

Koronaepidemian vaikutuksista huolimatta työsuojelun vastuualueet saavuttivat keskeiset tulostavoitteensa vuonna 2021, mistä haluan kiittää koko henkilöstöä! Epidemia edellytti kykyä reagoida muuttuviin tilanteisiin, ja osaltamme autoimme työpaikkoja pandemiaan varautumisessa ja sen torjunnassa. Työpaikkavalvonnan toteuttamisessa kehitimme ja käytimme uusia tapoja sekä valvoimme työnantajien suunnitelmia ja toimenpiteitä epidemiaan varautumiseksi.

Vuosi 2021 oli nelivuotiskauden 2020–2023 toinen toimintavuosi. Vuoden aikana onnistuimme runkosuunnitelman mukaisesti kehittämään sekä toimintaamme että toimintatapojamme. Viime vuoden aikana pääsimme toteuttamaan lähes täysimääräisesti valtakunnallisesti suunniteltua ilmiöpohjaista valvontaa. Jatkoimme myös toiminnan suunnittelu- ja seurantajärjestelmän hyödyntämistä. Uskon, että näillä toimilla ja niiden kehittämistä jatkamalla valvontamme yhtenäistyy ja vastaa entistä paremmin työelämän tarpeisiin.

Viime vuonna kehitimme ja toteutimme viime myös muita vaikuttamisen keinoja. Kaikkea tekemistämme on arvioitava vaikuttavuuden kautta, ja tämä arviointi onkin jatkossa yksi kehityskohtemme. Mainitsemisen arvoista on myös se, että viime vuonna vahvistettiin ulkomaisen työvoiman valvontaa vastaamaan muuttuneita työelämän haasteita.

Vuonna 2021 julkaistiin EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva strategiakehitys vuosille

Kuva: STM/TTO

Raimo Antila

*Osastopäällikkö
Sosiaali- ja terveysministeriö,
työ- ja tasa-arvo-osasto*

2021–2027. Kehyksessä määritetään keskeiset tavoitteet ja toimet, joiden avulla parannetaan työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta sekä valmistaudutaan työelämään vaikuttaviin muutoksiin. Strategiakehitys ei mullista toimintaamme, se pikemminkin vahvistaa valitsemamme linjaa. Kehyksessä painotetaan psykososiaalisia ja ergonomisia riskejä, jotka ovat myös meillä Suomessa merkittävimpiä työkyvyttömyyteen johtavia syitä.

Kuluvasta vuodestakaan ei ole odotettavissa tavanomaista. Koronaepidemia vaikuttaa edelleen. Lisäksi Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen aiheuttama maahanmuutto vaikuttavat myös työelämässä ja työpaikoilla. Olen varma, että kehittämillämme toimintamalleilla pystymme ennakoimaan ja vastaamaan työelämän tarpeisiin myös käynnissä olevien muutosten keskellä.

Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus

A luehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Toiminta pohjautuu nelivuotiseen runkosuunnitelmaan, joka luo valtakunnalliset raamit valvonnan sisällölle sekä toiminnan kehittämiseksi.

Työsuojelun vastuualueet ovat toimivaltaisia työsuojelun valvontaviranomaisia alueellaan.

Toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä tehdään jatkuvaa yhteistyötä valtakunnallisesti. Valtakunnallisella suunnittelulla ja kehittämisellä varmistetaan toiminnan yhtenäisyys sekä käytettävissä olevien resurssien mahdollisimman tehokas hyödyntäminen.

Vuosi 2021 oli kuluva nelivuotiskauden 2020–2023 toinen vuosi. Kuluva nelivuotiskaudella työsuojeluvalvonnan visiona on vahvistaa turvallista, terveellistä ja reilua työtä monipuolisilla keinoilla toimintaympäristön muutoksiin reagoiden ja toimintaa rohkeasti kehittäen. Visiota kuvaa slogan ”Tervettä työtä”.

Strategisten tavoitteiden pohjalta määritellään tavoitteet nelivuotiskaudelle sekä kunkin vuoden toiminnalliset tulostavoitteet. Kuluva nelivuotiskaudella painottuu tavoite uudistua ja kehittää toimintaa. Toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä oleellista on toimintaympäristön jatkuva arviointi ja tiedon tehokas hyödyntäminen.

Nelivuotisessa runkosuunnitelmassa kuvataan työsuojeluvalvonnan visio sekä määritellään toiminnalle strategiset tavoitteet.

ALUEHALLINTOVIRASTOJEN TYÖSUOJELUN VASTUUALUEET:

- 1 | Pohjois-Suomi
- 2 | Länsi- ja Sisä-Suomi
- 3 | Itä-Suomi
- 4 | Lounais-Suomi
- 5 | Etelä-Suomi

Työsuojelulautakunnat ja työsuojeluneuvottelukunta

Työsuojeluvalvontaan liittyvää kolmikanta-yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa tehdään alueellisissa työsuojelulautakunnissa sekä valtakunnallisessa työsuojeluneuvottelukunnassa.

Kunkin työsuojelun vastuualueen yhteydessä toimii neuvoa antava työsuojelulautakunta, joka koostuu työmarkkinajärjestöjen ja alan asiantuntijoiden edustajista. Työsuojelulautakuntien tarkoituksena on tukea ja kehittää työsuojeluvalvontaa sekä toimia yhdysiteenä työsuojelun vastuualueiden ja alueellisten työsuojelutoimijoiden ja työmarkkinajärjestöjen välillä. Työsuojelulautakunnat käsittelevät alueella merkittäviä työsuojelun kehitys-, suunnittelu- ja seurantahankkeita, työsuojelun yleisiä toimintalinjoja ja tulostavoitteita sekä voimavarojen suuntaamista.

Työsuojeluneuvottelukunta käsittelee valtakunnallisesta näkökulmasta samoja asioita kuin alueelliset työsuojelulautakunnat. Lisäksi sen tehtäviin kuuluu merkittävien työsuojelua koskevien säädösvalmisteluasioiden käsittely.

Työsuojeluviranomaisen toiminta 2021

Työsuojeluviranomainen valvoo työsuojelua koskevien säädösten noudattamista. Tärkein valvontakeino on työsuojelutarkastus. Työsuojeluvilvontaa tehdään viranomaisen suunnitelmien perusteella tai asiakkaan aloitteesta.

Valvonnan lisäksi annamme ohjeita ja neuvoja työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Käsittelemme myös lupahakemukset ja ilmoitukset sellaisista töistä, joiden tekemiselle lainsäädäntö asettaa rajoituksia tai ilmoitusvelvollisuuksia.

Tehtäviimme kuuluu selvittää vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja

Toiminnan lähtökohtana on ilmiöpohjaisuus, jolla vastataan muuttuvan työelämän tarpeisiin.

työperäisten sairauksien syitä sekä toimia niiden ehkäisemiseksi. Lisäksi valvomme, että työssä käytettävät koneet, työvälineet, henkilösuojaimet ja muut tekniset laitteet täyttävät niille asetetut vaatimukset.

Tuemme valvonnan vaikuttavuutta myös muilla keinoilla, kuten monikanavaisella viestinnällä ja virtuaalisilla tilaisuuksilla.

Työsuojeluhallinnon vuosi pähkinänkuoressa

Ilmiöpohjaista valvontaa poikkeuksellisissa oloissa

Vuonna 2021 työsuojeluvalvontaa tehtiin pääasiassa ilmiöpohjaisesti ja hankkeet toteutettiin ensisijaisesti valtakunnallisina. Ilmiöpohjainen valvonta kohdistui työoloihin, pirstaloituvaan työelämään ja psykososiaaliseen kuormitukseen työssä.

Tarkastukset kohdennettiin riskiperusteisesti eri tietolähteistä saatuja tietoja sekä aiempia valvontahavaintoja hyödyntäen.

Koronaepidemia jatkui ja heijastui valvonnan sisältöihin ja tarkastusten toteuttamiseen merkittävästi. Huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta epidemian aaltoja ei pystytty ennakoimaan, vaan tautitilanteessa tapahtui voimakkaita alueellisia muutoksia, jotka pakottivat vähentämään työpaikoilla tehtävää valvontaa. Osa työpaikkatarkastuksista jouduttiin korvaamaan virtuaalivusteisilla etätarkastuksilla ja asiakirjatarkastuksilla sekä työpaikkatarkastuksen ja etätarkastuksen yhdistävillä hybriditarkastuksilla.

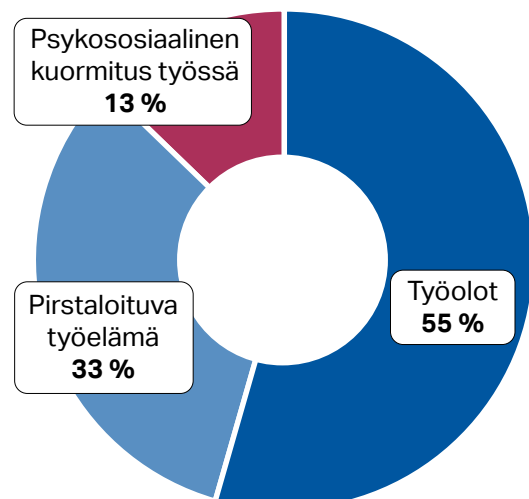
Valvontaa pystyttiin koronaepidemiasta huolimatta toteuttamaan vaikuttavasti ja ilmiöiden väliset suhteelliset painotukset toteutuivat erittäin hyvin. Pitkittänyt koronatilanne on kuitenkin vaikuttanut erityisesti sellaisiin tarkastuksiin, joissa työntekijöiden kohtaamisella ja haastattelulla on merkitystä tarkastuksen lopputulokseen. Se on myös vaikeuttanut sujuvaa viranomaisyhteistyötä yhteistarkastusten osalta.

Työpaikoilla suhtauduttiin etä- ja hybriditarkastuksiin pääosin positiivisesti. Opittuja menetelmiä hyödynnetään myös jatkossa.

Kuva: Anu Pynnönen

Valvonnan jakautuminen ilmiöittäin

Valvonta ilmiöiden osalta toteutui suunnitellusti: työolojen valvontaan suunniteltiin kohdennettavan valvonnasta yli 50 prosenttia, pirstaloituvaan työelämään noin 30 prosenttia ja psykososiaaliseen kuormitukseen työssä noin 15 prosenttia.

Ilmiö: Työolot

Vuonna 2021 työolojen valvonnassa keskityttiin riskiperusteisesti työtapaturmien torjuntaan, kemiallisten ja biologisten tekijöiden sekä fyysisen kuormituksen hallintaan.

Työolojen valvonnan tukena käytettiin muita vaikuttamisen keinoja, kuten verkko-seminaareja.

Työolojen valvonnassa on tärkeää työpaikoilla tehtävät tarkastukset, mutta koronaepidemian takia suunniteltiin myös vaihtoehtoisia tarkastustapoja.

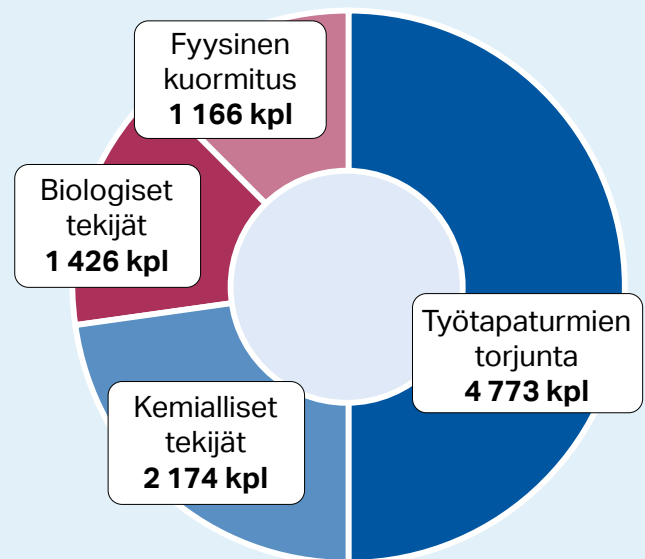
Asiakirjoihin ja työturvallisuuden hallintajärjestelmiin liittyviä tarkastuksia voidaan useimmiten toteuttaa virtuaalisesti. Työolojen todellinen havainnointi ei ole kuitenkaan virtuaalisesti toteutettavissa vaikuttavasti. Työpaikkatarkastusten korvaaminen etätarkastuksilla vähensi työpaikan esiin nostamien asioiden ja tarkastajan tekemien havaintojen määrää suhteessa koronaepidemiaa edeltävään aikaan. Työoloja tuleekin lähtökohtaisesti valvoa työpaikalla käyden.

Työolot-ilmion tarkastukset

Työtapaturmien torjuntaan liittyvillä tarkastuksilla käsiteltiin yleisiä tapaturmien hallintakäytäntöjä ja kunkin työpaikan erityisiä tapaturmavaaroja. Huomiota kiinnitettiin erityisesti koneiden ja muiden työvälineiden tapaturmavaaroihin sekä putoamisvaaroihin.

Kemikaalialtistusta ja syöpävaaraa pyrittiin torjumaan valvomalla kemiallisiin tekijöihin liittyviä menettelyjä työpaikoilla. Syöpäsairaudesta käsiteltiin erityisesti niillä työpaikoilla, joilla esiintyy hengittävän kiteisen piidioksidin ja puupölyjen aiheuttamia riskejä. Tarkastuksilla pystyttiin vaikuttamaan työpaikkojen menettelytapoihin niin, että kemiallisten tekijöiden riskien hallinta sekä pölynhallinnan suunnittelu ja toteuttaminen paranivat ja henkilönsuojainten käyttö tehostui.

Biologisten tekijöiden valvontaa kohdistettiin nopeasti ja ketterästi työpaikkoihin, joissa koronaepidemia vaikutti työskentelyyn merkittävästi. Valvonnan tuloksena monilla työpaikoilla käynnistyi esimerkiksi biologisten vaarojen selvittäminen. Vaikutuksia nähtiin myös työterveyshuoltojen toiminnassa. Esimerkiksi työpaikkaselvityksissä alettiin ottaa huomioon biologiset tekijät ja arvioida niiden terveydellistä merkitystä.

Sisäilmastoon liittyvää valvontaa tehtiin asiakasaloitteiden perusteella työpaikoilla, joissa oli sisäilmasto-ongelmia. Korona-ajan etätyösuositus vähensi jonkin verran sisäilmasto-ongelmiin liittyviä asiakasaloitteita.

Fyysisen kuormituksen valvontaa kohdennettiin työpaikoille, joissa esiintyy eniten haitallista tuki- ja liikuntaelinten kuormittumista ja niistä johtuvia sairauksia. Tarkastukset lisäsivät tietoa työn fyysisen kuormituksen riskeistä ja niiden hallinnasta.

Rakennusalan valvontaa tehostettiin uusilla keinoilla

Rakennusalalle tehtiin noin 5 500 tarkastusta. Suurin osa tarkastuksista tehtiin perinteiseen tapaan työmaatarkastuksina.

Rakennustyössä on merkittävä tapaturmavaara. Uudis- ja korjausrakentamisen valvonnasta suuri osa liittyikin työtapaturmien torjuntaan. Esimerkiksi katto- ja pientalorakentamisen valvonnassa keskityttiin putoamisvaarojen ja muiden tapaturmavaarojen torjuntaan. Maa- ja vesirakentamisen valvonnassa kiinnitettiin huomiota muun muassa kaivantojen turvallisuuteen.

Myös kemialliset tekijät aiheuttavat merkittäviä riskejä työmailla. Kemiallisiin tekijöihin liittyvä kvartsi- ja asbestivalvonta kohdentui rakennuttajiin, yrityksiin ja päätoteuttajiin.

Rakennusalan valvontaa tehostettiin uusilla vaikuttamisen keinoilla. Kesäkuussa julkaistiin *Pientalorakennuttajan työturvallisuusopas*, jossa kerrotaan pientalotyömaiden vastuista ja

TÄRKEITÄ TYÖTURVALLISUUDEN KEHITTÄMISKOhteita rakennustyömailla:

- putoamissuojaus ja sen suunnitelmallinen toteuttaminen
- kulkuteiden turvallisuus
- telineiden turvallisuus
- henkilönsuojainten käyttäminen
- koneiden ja laitteiden turvallinen käyttö
- pölyntorjunta
- järjestys ja siisteys
- henkilöstötilat
- perehdyttäminen ja työtapojen valvonta
- käyttöönotto- ja kunnossapitotarkastukset

vaaroista. Syyskuussa toteutettiin *#Pölyntorjuntatalkoot*-viestintäkampanja, jolla muistutettiin rakennusalan yrityksiä syöpävaarallisen pölyn torjunnasta muun muassa suoran sähköpostiviestin, somevideon ja blogikirjoituksen avulla. Joulukuussa järjestettiin *Psykososiaalinen kuormitus rakennusalan työnjohtotehtävissä* -verkkoseminaari.

Kuvakaappaus Pölyntorjunnan keinot -videosta

Yksi merkittävistä työperäisen syövän aiheuttajista on kvartsipitoinen kivipöly, jota löytyy tyypillisesti rakennustyömailta. Pölyntorjunnan keinot -video julkaistiin osana *#Pölyntorjuntatalkoot*-viestintäkampanjaa.

Ilmiö: Pirstaloituva työelämä

Pirstaloituvan työelämän valvonnassa korostuvat uudet työnteon muodot sekä heikossa työmarkkina-asemassa olevien oikeuksien varmistaminen. Työelämän pelisäännöt pyritään varmistamaan esimerkiksi työuran alussa ja vuokratyössä. Tavoitteisiin pyritään vaikuttamalla moninaisesti yhteiskunnan eri toimijoihin.

Kokonaisuuteen kuuluvat ulkomaisen työvoiman valvonta, tilaajavastuuvalvonta sekä ajo- ja lepoaikavalvonta. Lainsäädäntö ja työsuojeluviranomaisen toimivalta mahdollistavat tehokkaat käytännöt tilaajavastuulain ja ulkomaisen työvoiman valvonnassa. Valvontakenttä kuitenkin muuttuu koko ajan, ja siksi toimintatapoja on

jatkuvasti kehitettävä esimerkiksi tehostamalla viranomaisyhteistyötä, parantamalla tiedonvaihtoa ja lisäämällä virka-ajan ulkopuolella tehtävää valvontaa.

Vuonna 2021 työsuojeluviranomainen sai ensimmäisen kerran toimivallan valvoa joiltakin osin ei-työsuhteisten henkilöiden työskentelyä, kun uusi laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta tuli voimaan kesäkuussa.

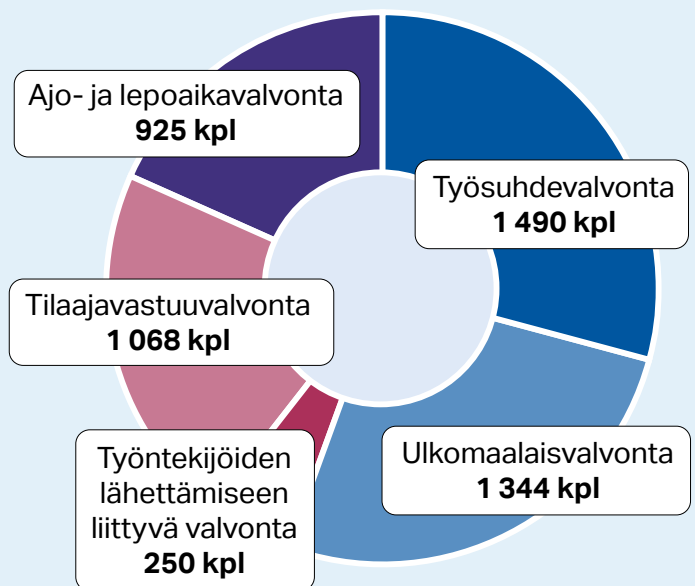
Lakia sovelletaan ulkomaalaisiin, jotka keräävät luonnontuotteita ja jotka ovat luonnontuotekeruualan toimijan majoituksessa ja ruoka-huollossa.

Pirstaloituva työelämä -ilmiön tarkastukset

Työsuhdevalvonnassa keskityttiin reilun työelämän pelisääntöihin. Valvontaa kohdistettiin aloille, joilla arvioitiin olevan puutteita työsuhdetta ja työaika koskevien asioiden hallinnassa. Itsensä työllistäjiin liittyvät oikeudelliset ongelmat nousivat esiin niin valvonnassa kuin sidosryhmäyhteistyössäkin.

Ulkomaalaisvalvonnassa valvottiin erityisesti ulkomaalaisten työntekijöiden työsuhteen vähimmäisehtoja hyödyntämällä aktiivisesti muilta viranomaisilta saatavia tietoja ja vihjeitä. Valvonnalla torjuttiin työnteko-oikeudettomien työntekijöiden käyttöä, alipalkkausta, ihmiskauppaa ja pimeää työvoimaa.

Työntekijöiden lähettämiseen liittyvän valvonnan kohteena ovat ulkomaiset työnantajat, jotka lähettävät työntekijöitään töihin Suomeen sekä yritykset, jotka toimivat lähettävän yrityksen tilaajina. Suurin osa tarkastuksista suuntautui rakentamiseen ja teollisuuteen, joissa työskentelee eniten lähetettyjä työntekijöitä. Eniten puutteita havaittiin työntekijöiden palkkauksessa.

Tilaajavastuuvalvonnassa tuli esiin alihankintatyöhön ja vuokratyön käyttöön liittyviä harmaan talouden ilmiöitä, kuten todellisen työnantajan tahallista peittelyä, piiloketjutusta, liiketoimintakiellon kiertämistä, julkisten velvoitteiden laiminlyöntiä sekä alihintaisia sopimuksia.

Ajo- ja lepoaikavalvonnassa havaittiin tuhansia vakavia rikkomuksia. Yhteistyö sidosryhmien kanssa oli tiivistä ja toimivaa.

Tilaajavastuuvalvonnassa hyödynnettiin viranomaistietoja

Vuonna 2021 tehtiin 1 160 tilaajavastuutarkastusta. Tarkastuksilla valvottiin vuokratyön käyttöön tai alihankintaan liittyvän selvitysvelvollisuuden noudattamista noin 3 800 sopimuskumppanin osalta. Valvontaa kohdistettiin erityisesti rakennusalalle, teollisuuteen, logistiikkaan sekä siivous- ja kiinteistöalan kohteisiin.

Vuonna 2021 tilaajavastuuvalvonnassa korostui viranomaisyhteistyö ja sitä kautta saadun tiedon hyödyntäminen, koska tarkastuksia ei pystytty suorittamaan paikan päällä samassa laajuudessa kuin ennen koronaepidemiaa. Viranomaistieto hyödynnettiin laajasti sekä valvontakohteiden valinnassa että yksittäisissä valvontatapauksissa. Viranomaistiedot mahdollistivat valvonnan kohdentamisen entistä täsmällisemmin sellaisiin alihankintasopimuksiin ja vuokratun työvoiman käyttöä koskeviin sopimuksiin, joissa työn suorittavalla yrityksellä on puutteita lakisääteisten velvoitteidensa hoitamisessa.

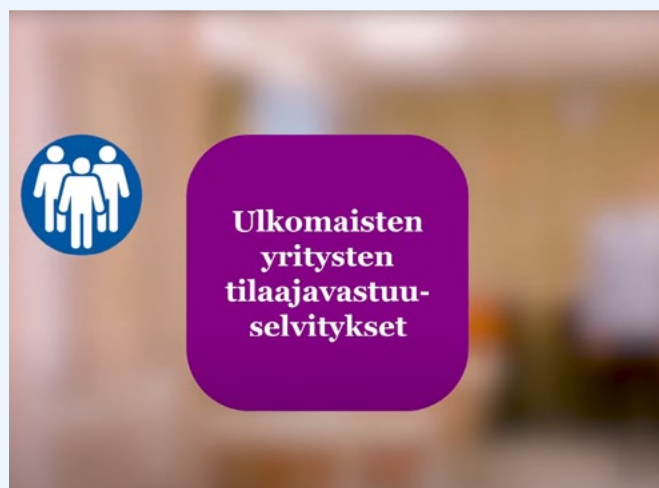
Tehdyistä tarkastuksista noin joka viidennellä tilaajan selvitysvelvollisuutta oli noudatettu lain edellyttämällä tavalla. Rakennusalalla tunnetaan tilaajavastuulain velvoitteet muita toimialoja paremmin. Silti erityisesti pitkissä alihankintaketjuissa oli edelleen puutteita lain vähimmäisvaatimusten noudattamisessa.

Työsuojeluviranomainen antaa lainvastaisen tilan havaitessaan toimintaohjeita ja voi määrätä tilaajalle laiminlyöntimaksun. Tarkastuksilla annettiin yli 1 700 toimintaohjetta. Eniten toimintaohjeita tarkastusta kohden saivat ulkomaiset tilaajat. Myös rakennusalan yritystarkastuksilla sekä teollisuusyrityksiin kohdistuvilla tarkastuksilla annettiin paljon toimintaohjeita.

Laiminlyöntimaksua harkittiin useimmin ulkomaisten tilaajien kohdalla sekä rakennusalan yritystarkastuksilla. Yleisin syy oli selvitysvelvollisuuden laiminlyönti. Myös viitteet

Kuvakaappaus videosta

Kuvakaappaus videosta

Tietoa tilaajavastuulaista ja vaadittavista selvityksistä välitettiin työpaikoille esimerkiksi videoiden avulla. Tilaajavastuutiimi järjesti myös eri kokoisia verkkotilaisuuksia, joilla tavoitettiin runsaasti yrityksiä.

alipalkkaukseen ja alihinnoitteluun johtivat laiminlyöntimaksun harkintaan.

Valvonnassa havaittiin myös, että ulkomaisten yksityisten elinkeinonharjoittajien määrä alihankintaketjuissa kasvoi edelleen. Valvonnan keinoin ei aina voida varmistaa, onko kyse todellisesta yrittäjätyöstä vai niin kutsutusta valeyrittäjyydestä. Valeyrittäjyys mahdollistaa työnantajavelvollisuuksien kiertämisen, eikä työtä tekevä henkilö tiedä aina itsekään olevansa yrittäjä. Pahimmillaan näissä tapauksissa voi olla kyse työperäisestä ihmiskaupasta ja niihin voi liittyä myös muita lievempiä syrjinnän tunnusmerkkejä.

Ulkomaalaisvalvonnalla kitketään työperäistä hyväksikäyttöä

Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa, että ulkomaalaisilla työntekijöillä on tarvittava työnteko-oikeus ja että työntekijöille maksetaan vähintään vähimmäispalkka ja palkan päälle kuuluvat lisät. Ilman työnteko-oikeutta työskentelevä ulkomaalainen työntekijä on haavoittuvassa asemassa ja voi joutua työnantajan hyväksikäyttämäksi.

Työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaan palkattiin useita uusia työsuojelutarkastajia.

Vuonna 2021 tehtiin noin 1 600 tarkastusta ulkomaalaista työvoimaa käyttäviin yrityksiin. Tarkastuksilla arvioitiin pääasiassa sitä, ovatko työnantajat varmistuneet ulkomaalaisten työntekijöidensä työnteko-oikeudesta Suomessa ja sitä, toteutuvatko ulkomaalaisten työntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot. Eniten tarkastuksia tehtiin majoitus- ja ravitsemusalalle ja rakennus-alalle. Tarkastuksia tehtiin myös esimerkiksi maatalouteen, siivousalalle ja teollisuuteen.

Joka viidennellä tarkastuksella löytyi vähintään yksi henkilö, jolla ei ollut oikeutta tehdä kyseistä työtä Suomessa. Rakennus-alalla tilanne on vielä heikompi: siellä työnteko-oikeudettomia henkilöitä löytyi joka kolmannella tarkastuksella.

Työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisessa havaittiin runsaasti puutteita erityisesti palkkauksen osalta. Eniten puutteita oli rakennus-, ravintola- ja maatalousaloilla. Palkkaukseen liittyen valvottiin myös syrjinnän kiellon noudattamista.

Tarkastuksista noin 250 tehtiin yrityksiin, jotka lähettävät työntekijöitä Suomeen tai ovat lähettävien yritysten tilaajia Suomessa. Suurin osa tarkastuksista suuntautui rakentamisen ja teollisuuden aloille, joissa lähetettyjä työntekijöitä eniten työskentelee. Eniten puutteita havaittiin työntekijöiden palkkauksessa.

Lähettävän yrityksen tulee tehdä työsuojeluviranomaiselle ilmoitus työntekijöiden

Kuva: Shutterstock

Vuonna 2021 julkaisimme valvonnan tueksi oppaan *Ulkomaalaisena työntekijänä Suomessa* 14 kielellä. Oppaasta ulkomainen työntekijä saa tiedon omista oikeuksistaan, kuten työajoista, palkoista ja lomista.

lähettämisestä Suomeen. Vuonna 2021 työsuojeluviranomainen vastaanotti yli 10 000 ilmoitusta 57 eri maasta. Kolme suurinta lähtömaata olivat Viro, Saksa ja Puola.

Jos työntekijöitä lähettävä yritys laiminlyö laissa säädettyjä velvollisuuksiaan, työsuojeluviranomainen voi määrätä yritykselle laiminlyöntimaksun. Vuonna 2021 laiminlyöntimaksuja määrättiin huomattavasti aiempaa enemmän. Eniten maksuja määrättiin ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Huomautettavaa oli myös tilaajayritysten toiminnassa. Yli puolet tarkastetuista tilaajayrityksistä sai toimintaohjeen.

Kesäkuussa 2021 astui voimaan laki luonnon-tuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta. Työsuojeluviranomainen sai ensimmäisen kerran toimivallan valvoa joiltakin osin ei-työsuhteisten jokamiehen oikeudella luonnonmarjoja keräävien henkilöiden työskentelyä. Valvontaa käynnistettiin loppukesästä ja alkusyksystä kerääjien tukikohdissa eri puolilla Suomea. Toimintamalleja kehitetään valvontahavaintojen perusteella.

Ajo- ja lepoaikavalvonnassa havaittiin tuhansia vakavia tauko- ja lepoaika-rikkomuksia

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet valvovat kuljetusalaa valtakunnallisesti osana EU:n jäsenmaiden yhteisvalvontaa. Suomessa kuljetusyritysten yritysvalvonnan hoitavat aluehallintovirastot ja tienvarsivalvonnan hoitavat Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos. Valvonnan tulokset raportoidaan EU:lle.

Työsuojelutarkastajat tarkastivat vuonna 2021 yhteensä 872 maanteiden henkilö- ja tavaraliikenteen kuljetusyritystä. Tarkastettuja kuljettajatyöpäiviä kertyi yhteensä yli 460 000.

Tarkastajat havaitsivat ajo- ja lepoaika-rikkomuksia 76 prosentilla tarkastetuista kuljetusyrityksistä. Eniten laiminlyötiin kuljettajien taukoja.

Ajopiirturien vakavaa väärinkäyttöä havaittiin lähes joka toisessa tarkastetussa yrityksessä. Myös ajo- ja lepoaikatietojen sekä ajopiirturien käsittelyissä oli puutteita.

Havaittujen rikkomusten perusteella tarkastajat antoivat viranomaisohjausta kuljetusyrityksille. Lisäksi merkittävimmät tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomukset työsuojeluviranomainen ilmoitti poliisille sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille.

Valvontahavaintojen mukaan kuljetusalan turvallisuuden lisäämisessä on vielä paljon työtä. Puutteita havaittiin esimerkiksi lepoaikojen noudattamisessa.

Ilmiö: Psykososiaalinen kuormitus työssä

Työelämässä tapahtuneet muutokset ovat lisänneet psykososiaalista kuormitusta monilla työpaikoilla. Myös pitkittynyt koronaepidemia on osaltaan vaikuttanut työssä koetun psykososiaalisen kuormituksen lisääntymiseen.

Psykososiaalisen kuormituksen valvonta kohdistuu erityisesti työn järjestelyihin sekä työn sisällöstä ja työyhteisön sosiaalisesta toimivuudesta aiheutuvien kuormitustekijöiden hallintaan työssä ja työpaikoilla.

Valvonnalla ja muulla vaikuttamistoiminnalla työnantajia ohjataan tunnistamaan, vähentämään, hallitsemaan ja ennaltaehkäisemään haitallista psykososiaalista kuormitusta työssä.

Yhä useammin työhön liittyvät terveysongelmat ja työssä jaksamisen haasteet ovat yhteydessä työn psykososiaalisiin kuormitustekijöihin. Siksi niiden tunnistaminen ja hallinta on tärkeää.

Vuonna 2021 työsuojeluviranomainen sai paljon psykososiaaliseen kuormitukseen liittyviä asiakasyhteydenottoja. Yhteydenotot vahvistivat käsitystä siitä, että tiettyjen toimialojen, kuten sosiaali- ja terveysalan, kuormittavuus on lisääntynyt ja valvontaa tulee edelleen kohdentaa niihin.

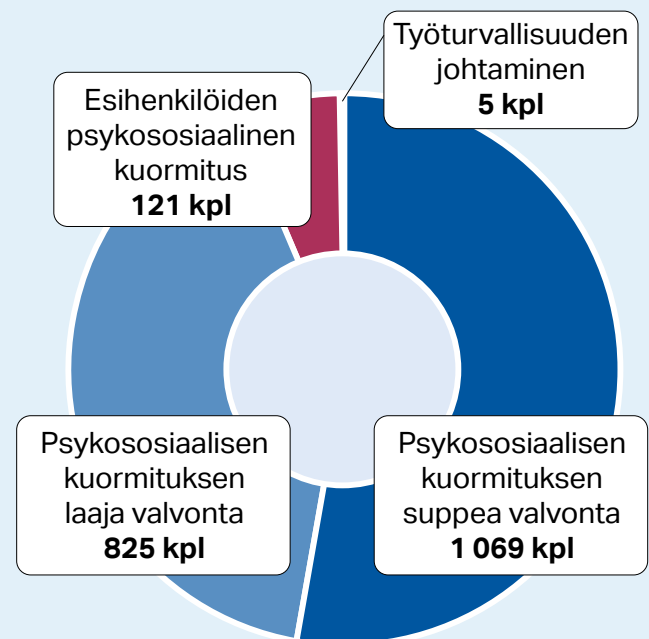
Psykososiaalinen kuormitus työssä -ilmiön tarkastukset

Psykososiaalisen kuormituksen suppeassa valvonnassa keskityttiin psykososiaalisten kuormitustekijöiden tunnistamiseen ja niistä aiheutuvien vaarojen arviointiin.

Laajan valvontaotteen tarkastuksilla kiinnitettiin lisäksi huomiota psykososiaalisten kuormitustekijöiden vähentämiseen.

Valvonnan tuloksena työnantajien tietämys työsuojelun yhteistoiminnasta, työnantajan vastuista ja työterveyshuollon roolista kuormituksen hallinnassa kasvoi. Erityisen vaikuttavaa oli tarkastusten suuntaaminen työpaikoille, joihin ei ollut aiemmin tehty työsuojelutarkastusta. Osalta näistä työpaikoista puuttui kokonaan työn vaarojen arviointi tai siinä esiintyi selkeitä puutteita. Myös lakisääteisen työterveyshuollon järjestämisessä ja työsuojelun yhteistoiminnassa todettiin puutteita, jotka saatiin valvonnalla korjattua.

Valvontaa kohdennettiin laajalla valvontaotteella myös eri toimialojen esihenkilöiden psykososiaalisen kuormituksen tunnistamiseen ja hallintaan. Esihenkilötyön kuormitustekijöiden

hyvä hallinta heijastuu koko työyhteisön hyvinvointiin. Esihenkilöiden työn kuormitustekijöiden tunnistamisessa ja hallinnassa havaittiin paljon puutteita. Valvonnan tuloksena työpaikoilla alettiin kiinnittää huomiota esihenkilötyön erityispiirteisiin ja niihin liittyviin kuormitustekijöihin.

Loppuvuoden aikana tehtiin pilottitarkastuksia, joilla valvottiin työturvallisuuden johtamista.

Uudet kanavat ja keinot tukivat valvonnan tavoitteiden saavuttamista

Työn psykososiaalisen kuormituksen valvonnan tueksi otettiin käyttöön uusia keinoja ja kanavia laajemman kohderyhmän tavoittamiseksi.

Vuoden aikana käytiin aktiivista keskustelua sidosryhmien ja yhteistyötahojen kanssa. Lisäksi tarkastajat pitivät aiheeseen liittyviä luentoja ja asiantuntijapuheenvuoroja.

Työn psykososiaalista kuormitusta käsiteltiin muun muassa työsuojeluhallinnon uutiskirjeissä. Joulukuussa 2021 järjestettiin *Psykososiaalinen kuormitus rakennusalan työjohtotehtävissä* -verkkoseminaari. Loppuvuoden aikana valmisteltiin psykososiaalisista kuormitustekijöistä kertova video ja podcast-sarja, jotka julkaistiin alkuvuodesta 2022.

Uusien valvontaa tukevien keinojen käytöstä saadut kokemukset ja valvontakentän palautteet ovat olleet positiivisia, ja ne ovat tukeneet osaltaan vaikuttavan valvonnan tavoitteiden saavuttamista.

Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kysely vakiinnuttamassa paikkaansa

Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kysely yhdistettiin työsuojeluviranomaisen valvontatietojärjestelmään maaliskuussa 2021.

Kysely on vakiinnuttamassa paikkaansa. Vuoden 2021 aikana kyselyn käyttö valvonnassa lähes kolminkertaistui vuoteen 2020 verrattuna.

Kyselystä on saatu hyvää palautetta tarkastajilta, työpaikoilta ja sidosryhmiltä. Kysely on ohjannut työnantajia konkreettisiin toimenpiteisiin työn psykososiaalisen kuormituksen hallitsemiseksi.

Psykososiaalinen kuormitus työssä

Tunnista, arvioi ja ehkäise!

Työsuojelu.fi
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu

Työn psykososiaalisesta kuormituksesta viestittiin syksyllä sosiaalisessa mediassa.

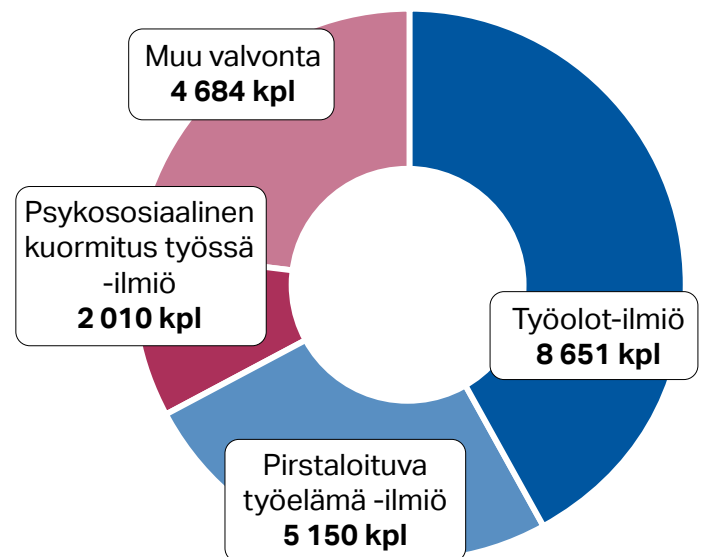

Kuva: Anu Pynnönen

Muu valvonta

Asiakkaiden yhteydenottojen perusteella tehtävät työsuojelutarkastukset rajautuvat ilmiöpohjaisen valvonnan ulkopuolelle. Työsuojeluviranomainen teki asiakasyhteydenottojen perusteella tapaturmien ja ammattitautien tutkintaa, työhyvinvointiin liittyvää valvontaa sekä muuta asiakasaloitteista valvontaa.

Lisäksi ilmiöpohjaisen valvonnan ulkopuolella tehtiin yhdenvertaisuuslain valvontaa, koneiden ja henkilösuojainten markkinavalvontaa, tullattavien henkilösuojainten valvontaa, merenkulun valvontaa sekä vastualuekohtaisia alueellisen valvontakentän erityispiirteistä johtuvia valvontahankkeita.

Syrjinnän ja yhdenvertaisuuden valvonnalle tarvetta

Työsuojeluviranomainen valvoo yhdenvertaisuuslaissa säädettyä syrjinnän kieltoa työelämässä ja työnantajan velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta. Valvontaa tehdään sekä asiakasyhteydenottojen perusteella että viranomaisaloitteisesti työpaikkatarkastuksilla.

Työsuojeluviranomainen sai vuoden 2021 aikana lähes 570 työsyrijntään liittyvää asiakasyhteydenottoa. Yleensä yhteydenottaja kysyi neuvoja tai halusi keskustella siitä, onko hänen tapauksessaan kyse syrjinnästä.

Syrjintää kokeva sai työsuojeluviranomaisen puhelinneuvonnasta ohjausta ja neuvontaa asian käsittelyyn työnantajan kanssa, muuta ohjausta asiaansa sekä ohjeita mahdollisen valvontapyynnön tekemiseen.

Vuonna 2021 työsuojeluviranomainen käsitteli 210 valvontapyyntöä, joissa pyydettiin selvittämään syrjintäepäilyä.

Työpaikoille tehtiin yhteensä 134 tällaiseen syrjintäepäilyyn liittyvää tarkastusta. Eniten tarkastuksia tehtiin terveydentilaan, muuhun henkilöön liittyvään syyhyn tai alkuperään, kansalaisuuteen tai kieleen liittyvän syrjintäepäilyyn vuoksi.

Tapauksissa, joissa arvioitiin, ettei valvontapyynnössä esitetyssä asiassa ole kyse yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettusta syrjinnästä, tehtiin käsittelyratkaisu. Näitä tapauksia oli yhteensä 75.

Ulkomaisen työvoiman käyttöön liittyen syrjinnän kieltoa valvottiin noin 640 tarkastuksella.

Ulkomaisen työvoiman valvonnassa tarkastaja arvioi, onko työnantaja syrjinyt työntekijöitä palkanmaksussa tai muissa työsuhteen vähimmäisehdoissa alkuperän, kansalaisuuden tai kielen perusteella.

73 tarkastuksella havaittiin syrjintää palkanmaksussa tai muissa vähimmäisehdoissa alkuperän, kielen tai kansalaisuuden perusteella. Tämä ei tarkoita sitä, että muissa tapauksissa syrjintää ei tapahtunut, sillä usein todellista

Vuonna 2021 noin 860 tarkastuksessa käsiteltiin syrjinnän kieltoa, työnantajan velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta, yhdenvertaisuussuunnitelmaa tai syrjivän työpaikkailmoittelun kieltoa.

palkkavertailua ei voida tehdä muun muassa puutteellisten työaika-asiakirjojen vuoksi. Tarkastuksilla annettiinkin monesti velvoitteita myös puutteellisesta tai puuttuvasta työaikakirjanpidosta ja työvuoroluettelosta.

Työsuojeluviranomainen seuraa oma-aloitteisesti työpaikkailmoittelua ja puuttuu havaitsemaansa syrjivään työpaikkailmoitteluun.

Vuonna 2021 työsuojeluviranomainen teki 11 tarkastusta syrjivästä työpaikkailmoittelusta. Syrjiviksi työpaikkailmoituksiksi katsottiin esimerkiksi sellaiset ilmoitukset, joissa kylmälaiteasentajalta vaadittiin täydellistä suomen kielen taitoa ja emäntä–vahtimestarilta edellytettiin kirkon jäsenyyttä.

Työsuojeluviranomainen valvoo yhdenvertaisuuden edistämismääräyksen noudattamista työelämässä. Työnantajan velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta työpaikalla valvottiin 78 tarkastuksella, ja niistä yli puolessa havaittiin epäkohtia.

Syrjinnän valvonnan yhteydessä työsuojeluviranomainen valvoo myös muilta osin työelämän lainsäädännön noudattamista ja puuttuu esille tuleviin muihin työlainsäädännön epäkohtiin. Syrjintäepäilyyn perusteella tehdyissä tarkastuksissa havaittiin työnantajien toiminnassa useita muita puutteita, joista annettiin työnantajille velvoitteita.

Vuonna 2021 syrjintäasian yhteydessä muista työlainsäädännön epäkohdista annettiin yhteensä 63 velvoitetta.

Lähes 2 400 häirintään ja työssä kuormittumiseen liittyvää yhteydenottoa

Työsuojeluviranomainen sai vuoden 2021 aikana lähes 2 400 häirintään ja työssä kuormittumiseen liittyvää yhteydenottoa. Kolmasosa kaikista yhteydenotoista tuli sosiaali- ja terveystalalta. Useimmiten yhteydenottaja kysyi neuvoja asian käsittelyyn työpaikalla.

Häirintään liittyen noin 210 tapauksessa työntekijä teki kirjallisen valvontapyyntön, jonka perusteella tarkastaja arvioi, voiko asiassa ryhtyä valvontatoimenpiteisiin. Kuormittumiseen liittyviä valvontapyyntöjä tehtiin noin 40. Useammassa tapauksessa oli kyse sekä häirinnästä että kuormittumisesta.

Häirintään liittyvien valvontapyyntöjen perusteella tehtiin 87 tarkastusta. Tarkastuksissa valvottiin erityisesti sitä, oliko työnantaja ryhtynyt toimenpiteisiin häirinnän lopettamiseksi saatuaan tiedon työntekijän kokemasta terveyttä vaarantavasta häirinnästä.

Vajaassa puolessa tarkastuksista havaittiin, ettei työnantaja ollut noudattanut työturvallisuuslaissa asetettuja velvollisuuksiaan.

Häirintään liittyvissä tarkastuksissa havaittiin myös usein muita epäkohtia. Tyypillisintä oli, että häirintäasian käsittelyn yhteydessä annettiin toimintaohjeita esimiesten tehtävistä häirintäasioiden käsittelyssä. Lisäksi työntekijöitä opetettiin ja ohjattiin, miten häirintäasiasta voi ilmoittaa tai miten häirintää voi välttää.

Häirintään ja työssä kuormittumiseen liittyvien yhteydenottojen määrä on viime vuosina pysynyt samalla tasolla.

Työssä kuormittumiseen liittyvien yhteydenottojen osuus on kuitenkin kasvanut.

Kuva: Shutterstock

Kuormittumiseen liittyvien valvontapyyntöjen perusteella tehtiin 32 tarkastusta. Tarkastuksissa valvottiin erityisesti sitä, oliko työnantaja noudattanut työturvallisuuslaissa säädettyä velvollisuuttaan ryhtyä toimiin työn kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi ja vähentämiseksi saatuaan tiedon työntekijän terveyttä vaarantavasta kuormittumisesta työssä. Noin 80 prosentissa tarkastuksista havaittiin, ettei työnantaja ollut noudattanut lainsäädännössä asetettuja velvollisuuksiaan.

Työsuojeluviranomainen valvoo myös viranomaisaloitteisesti työpaikkatarkastusten yhteydessä, noudattaako työnantaja häirintään ja työn psykososiaalisen kuormituksen hallintaan liittyviä velvollisuuksiaan. Tällöin ei käsitellä yksittäisen työntekijän asiaa, vaan keskitytään koko työyhteisön toimintaan.

Markkinavalvonta varmistaa työssä käytettävien välineiden turvallisuuden

Työsuojeluviranomaiset valvovat työkäyttöön tarkoitettuja koneita, laitteita ja henkilönsuojaimia. Valvonta kohdistuu yleensä valmistajaan, maahantuajaan tai myyjään. Valvonnan tavoitteena on varmistaa työssä käytettävien välineiden turvallisuus.

Työsuojelun vastuualue selvittää tuotteiden vaatimustenmukaisuutta niin pitkälle kuin mahdollista. Tarvittaessa asia siirretään sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osaston käsiteltäväksi, joka tekee päätökset teknisten laitteiden markkinoilta poistamisesta tai markkinoille luovuttamisesta rajoittamisesta.

Vuonna 2021 työsuojelun vastuualueet tekivät noin 340 markkinavalvontatarkastusta, jotka koskivat koneita ja henkilönsuojaimia.

Henkilönsuojainten markkinavalvonta

kohdistui ulkona tehtävissä töissä käytettäviin henkilönsuojaimiin. Lisäksi jatkettiin edellisenä vuonna aloitettua valvontaa, jossa tarkastettiin koronavirukselta suojaavia henkilönsuojaimia.

Työssä käytettävien koneiden valvontaa kohdennettiin rakennuskoneisiin ja hiihtohisseihin. Rakennuskoneiden valvonnassa tarkastettiin vuonna 2021 pöytä-, katkaisu- ja jiirisahoja, joiden merkinnöissä havaittiin paljon puutteita. Valvontaa kohdennettiin myös kuormaajiin ja kaivinkoneisiin.

Työsuojelun vastuualueilta sosiaali- ja terveysministeriön käsiteltäväksi siirtyi noin 50 tapausta. Yksi tapaus voi sisältää useampia tuotteita. Vastuualueilta siirtyvien tapausten lisäksi ministeriöön tulee käsiteltäväksi markkinavalvontatapauksia myös muilta tahoilta. Ministeriö sai vuoden aikana päätökseen yhteensä 82 tapausta, joista 62:ssa kiellettiin teknisen laitteen tai henkilönsuojaimen luovuttaminen markkinoille tai käyttöön. Suurin osa päätöksistä (57) koski koronavirukselta suojaavia henkilönsuojaimia.

Toimivallan käyttö

Työsuojeluviranomainen valvoo työsuojelusäädösten noudattamista. Tärkeimmät työsuojelua koskevat lait ovat työturvallisuuslaki, työsopimuslaki, työaikalaki, työterveyshuoltolaki sekä laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta. Kaikkiaan työsuojeluviranomainen valvoo yli sadan säädöksen noudattamista.

Valvonnan keinot vaihtelevat motivoinnista ja neuvonnasta pakkokeinojen käyttöön. Toimintaohjeen työsuojelutarkastaja voi antaa kaikista työsuojeluviranomaisen valvottavaksi kuuluvista asioista. Kehotus ja sitä mahdollisesti seuraava velvoittava päätös sen sijaan voidaan antaa vain tietyissä, laissa säädetyissä asioissa. Vuonna 2021 työsuojelutarkastajat antoivat noin 34 000 toimintaohjetta tarkastetuille työpaikoille. Kehotuksia työsuojelutarkastajat antoivat kertomusvuonna noin 5 000.

Työsuojeluviranomainen voi velvoittaa työnantajaa ja muita asianosaisia poistamaan säännösten vastaisen olotilan. Tällöin työpaikalle annetaan velvoittava päätös ja sen toteuttamiseksi asetetaan määräaika. Näitä annettiin kertomusvuonna noin 160.

Työsuojeluviranomainen voi tehdä myös päätöksen, jolla kielletään vaaraa aiheuttavan koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen tai työmenetelmän käyttäminen tai työnteon jatkaminen, jos näistä aiheutuu hengen tai terveyden menettämisen vaara. Tällöin on kyseessä käyttökielto. Käyttökieltoja annettiin kertomusvuonna 43.

Tilaaajavastuulain valvonnassa tehtiin 55 laiminlyöntimaksupäätöstä. Lähetettyihin työntekijöihin liittyviä laiminlyöntimaksupäätöksiä tehtiin 35.

Vuonna 2021 työsuojeluviranomaiset tekivät yhteensä 403 tutkintapyyntöä poliisille. Lausuntoja poliisille ja syyttäjäviranomaisille annettiin 764. Lausunnoista 658 koski työturvallisuusrikosta tai -rikkomusta.

Luvat ja ilmoitukset

Lainsäädäntö rajoittaa tiettyjen töiden tekemistä tai teettämistä. Jotkut työt edellyttävät työsuojeluviranomaisen valtuutusta tai poikkeuslupaa. Lupa- ja pätevyyshakemusten määrät kasvoivat edellisvuosiin verrattuna. Eniten lupahakemusten määrän kasvuun vaikutti panostajalain siirtymäajan päätyminen.

Tietyistä töistä on tehtävä ilmoitus ennen töiden aloittamista. Verkkolomakkeella on mahdollista tehdä rakennustyön ennakoilmoitus, asbestipurkutyön ennakoilmoitus, ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä ja ennakoilmoitus luonnontuotteiden kerääjien tukikohdasta.

TYÖSUOJELUVIRANOMAISEN KÄSITTELEMÄT LUVAT

Panostajan pätevyyskirja	1 064
Nuoriin työntekijöihin liittyvä poikkeuslupa	268
Työaikalakiin liittyvä poikkeuslupa	110
Poikkeuslupa nosturin kuljettajan pätevyydestä	93
Asbestipurkutyölupa	69
Rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevyys	1

TYÖSUOJELUVIRANOMAISELLE TEHDYT ILMOITUKSET

Asbestityön ennakoilmoitus	11 590
Ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä	10 003
Rakennustyön ennakoilmoitus	6 213
Ilmoitus nuorten työntekijöiden käyttämisestä vaaralliseen työhön	2 599
Ammattitauti-ilmoitus	1 857
Ilmoitus vakavasta työtapaturmasta	1 350
Ennakoilmoitus luonnontuotteiden kerääjien tukikohdasta	58
Hätätyöilmoitus	27
Ilmoitus vaarallisten biologisten tekijöiden käyttöönotosta	16

Työsuojeluvalvonnan keinot kehittyvät

Työsuojelun vastuualueiden toiminnan kehittämisen tavoitteena on resurssien ja työkalujen tehokas hyödyntäminen niin, että saadaan aikaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus. Työsuojeluvalvontaa kehitetään kokonaisvaltaisesti jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti.

Työsuojeluhallinnon kehityshankkeissa sovelletaan uutta teknologiaa työpaikoille suunnattavissa palveluissa.

Työsuojeluviranomainen otti joulukuussa koekäyttöön vuorovaikutteisen sähköisen asiointipalvelun. Asiointipalveluun pääsee Tyosuojelu.fi-verkkopalvelun kautta.

Työnantaja voi toimittaa palvelun kautta selvityksen työsuojelutarkastajan antamaan kehoitukseen ja toimintaohjeeseen. Kirjallista selvitystä voi täydentää liitteillä, esimerkiksi asiakirjoilla, valokuvilla ja videomateriaaleilla.

Tarkastaja arvioi selvityksen perusteella velvoitteiden täyttymistä. Työnantaja voi seurata asian käsittelyn etenemistä, ja hän voi pyydettyäessä toimittaa lisää tietoja aiheesta.

Työnantaja voi tehdä palvelussa myös työympäristön turvallisuuden arvioinnin yhteistyössä työntekijöidensä kanssa.

Työntekijä voi puolestaan tehdä asiointipalvelun kautta työtodistusasian valvontapyynnön ja seurata sen käsittelyn etenemistä.

The screenshot shows the Tyosuojelu.fi website interface. At the top, there is a navigation bar with the logo 'Aluehallintovirasto Tyosuojelu' and 'Työsuojelun sähköinen asiointi'. The main navigation includes 'Koti', 'Omat asiani', 'Tietämyskanta', and 'Testifirma Oy AB'. Language options 'FI', 'EN', 'SV', and 'KK' are also present. Below the navigation is a search bar with the text 'Tervetuloa työsuojelun asiointipalveluun' and a search input field 'Hae palvelusta...'. The main content area features several service tiles: 'Ilmoita tekemistäsi korjauksista', 'Arvioi työympäristösi turvallisuus', 'Lisää tietoa', 'Omat asiani', and 'Tietämyskanta'. The 'Omat asiani' tile shows a list of cases: 'Työtodistus 25.10.2021 Uusi', 'Työtodistus 14.10.2021 Valmis', and a button 'Siirry omiin asioihin'. The 'Tietämyskanta' tile shows a list of documents: 'Työsuhteen vähimmäisehdot Työsopimus 24.05.2021', 'Vapaaehtoistyö Vapaaehtoistyö 24.05.2021', 'Halmerimenetelmä Työolosuhdemittarit 24.05.2021', and 'Valmerikysely Työolosuhdemittarit 24.05.2021'. The 'Lisää tietoa' tile includes links for 'Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu' and 'Tapaturmatutka / TTK'.

Työsuojelun vuorovaikutteiseen asiointipalveluun tunnistaudutaan Suomi.fi-tunnistautumisella. Työnantajan puolesta asioiminen edellyttää valtuutusta.

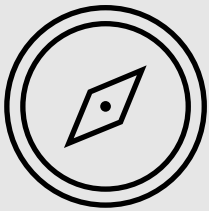
Asiakassegmentointi auttaa lähestymistavan valinnassa

Vuonna 2021 työsuojeluhallinnossa kirjoitettiin ensimmäisen kerran auki erilaisille asiakasryhmille sopivat erilaiset lähestymistavat. Vuoden aikana ulkopuolisen asiantuntijan johdolla tehtyyn työhön osallistui koko organisaatio ylimmästä johdosta lähtien.

Lopputuloksena on valvonnan ja viestinnän keinojen käyttöä ohjaava asiakassegmentointi. Asiakassegmentoinnin perusajatus on, että työpaikat jakautuvat työsuojelukulttuurin perusteella neljään eri ryhmään, jotka edellyttävät työsuojeluviranomaiselta erilaisia lähestymistapoja.

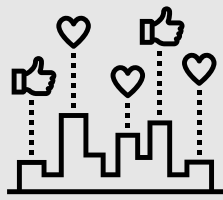

Kuva: Shutterstock

Edelläkävijä

Edelläkävijä-työpaikoilla työsuojelun toteuttaminen jopa yli lakisääteisen minimin on osa työpaikan profiloitumista vastuulliseksi työnantajaksi.

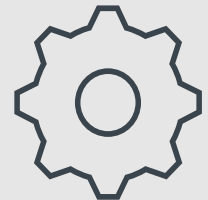
Perusosaaja

Perusosaaja-työpaikat huolehtivat itse aktiivisesti siitä, että noudattavat työsuojelulainsäädäntöä. Näitä työpaikkoja työsuojeluviranomainen voi tukea esimerkiksi kehittämällä sähköistä asiointia sekä muilla vaikuttamisen keinoilla kuten viestinnällä. Työpaikkatarkastusten rooli on tällöin vähäisempi.

Kehittyjä

Kehittyjä-työpaikoilla työsuojelun lakisääteisten minimimitavoitteiden saavuttamista pidetään sinänsä tarpeellisena, mutta tavoitteiden saavuttamista vaikeuttavat resurssien ja osaamisen puute.

Välttelijä

Välttelijä-työpaikat eroavat kehittyjistä siitä, että omaa aktiivista motivaatiota työsuojelun lakisääteisen minimin tavoitteluun ei ole. Erityisesti näillä työpaikoilla tarvitaan kädestä pitäen -ohjausta työpaikkatarkastuksilla.

Työsuojeluviranomainen neuvoa ja ohjaa

Neuvonta ja ohjaus ovat merkittävä osa työsuojeluviranomaisen toimintaa. Tavoitteena on tukea ja edistää työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä.

Kaksi merkittävintä neuvonta- ja ohjauskanavaa ovat verkkopalvelu Tyosuojelu.fi ja valtakunnallinen puhelinneuvonta.

Verkkopalvelu

Työsuojeluhallinnon Tyosuojelu.fi-verkkopalvelulla oli vuonna 2021 noin 1,41 miljoonaa käyttäjää.

Suosituimmat sivut käsittelivät aiempien vuosien tapaan työsuhdeasioita, kuten vuosilomaa ja opintovapaata. Katselluimpien joukkoon mahtuivat myös työsuojeluvaltuutetun roolista ja epäasiallisesta kohtelusta kertovat sivut sekä koronasivu, jonne päivitettiin aktiivisesti työsuojeluviranomaisilta usein kysytyjä epidemiaan liittyviä kysymyksiä.

Syksyllä toteutettiin Tyosuojelu.fi-käyttäjä-tutkimus, joka sisälsi kyselyn, haastatteluja, verkkoanalytiikan tarkastelua ja asiantuntija-

TYOSUOJELU.FI TOP 5 VUONNA 2021

1. Etusivu	157 678
2. Vuosiloma	94 519
3. Opintovapaa	86 083
4. Työsuhteen päättymisen	77 043
5. Irtisanomisajat	70 564

sivun katselua

arvion kehitystarpeista. Tulosten mukaan käyttäjät olivat pääosin tyytyväisiä työsuojeluhallinnon verkkopalveluun. Valtaosa koki löytäneensä etsimänsä tiedon helposti.

Kehitystarpeina tutkimuksessa nousivat esiin muun muassa etusivun dynaamisuus, lomakkeiden ja asioinnin näkyvyys sekä relevantit hakutulokset. Tulokset antoivat selkeitä suuntaviivoja verkkopalvelun kehittämistyölle, jossa yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi määriteltiin etusivun uudistaminen vuonna 2022.

Viestintä tukee työpaikkojen itseohjautuvuutta

Työsuojeluviranomaiset viestivät valvomiensa lakien tulkinnoista, valvontahavainnoista, havaituista kehitystrendeistä sekä omasta toiminnastaan. Viestintämme päätehtävä on tukea työpaikkojen itseohjautuvuutta työsuojeluasioissa ja sitä kautta edesauttaa positiivisia työsuojelutekoja työpaikoilla.

Viestinnän peruskivi on työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi. Lisäksi työsuojeluviranomainen viestii monipuolisesti ja monikanavaisesti hyödyntäen kuhunkin tarkoitukseen ja kutakin kohderyhmää ajatellen

tarkoituksenmukaisia viestintäkanavia. Teemme myös mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden työsuojelutoimijoiden kanssa.

Työsuojeluviranomaisen sosiaalisen median kanavien tehtävänä on tarjota ajankohtaista työsuojelutietoa siitä kiinnostuneille. Viestintäkampanjoiden ja markkinoinnin avulla voidaan tukea valvontaa nostamalla esille valvonnan ajankohtaisia teemoja. Somen avulla voidaan tavoittaa myös asiakkaita, joille työsuojeluasiat eivät ole vielä tuttuja, mutta jotka hyötyvät tiedosta.

Puhelinneuvonta

Puhelinneuvonnassa päivystävät asiantuntijat ovat työsuojelutarkastajia, jotka ohjaavat ja neuvovat soittajia. Tarvittaessa neuvonnassa vastaanotetaan myös työturvallisuuteen liittyviä valvontapyyntöjä.

Puhelinneuvonta palvelee aihepiirien mukaan jaetuilla neljällä palvelulinjalla:

- työsuhdeasiat
- yleiset työympäristöasiat
- rakennusalan työympäristöasiat
- epäasialliseen kohteluun, häirintään, syrjintään ja psykososiaaliseen kuormittumiseen keskittyvät työhyvinvointiasiat.

Vuoden 2021 aikana puhelinneuvontaan tuli yli 22 000 soittoa. Puheluihin pystyttiin vastaamaan 87,2-prosenttisesti.

PUHELINNEUVONTAAN TULLEET PUHELUT VUONNA 2021

Työsuhde	13 166
Työympäristö	4 024
Rakennusala	2 146
Työhyvinvointi	3 059
Yhteensä	22 395

Eniten soittajia askarruttivat työsuhdeasiat, joita koski yli 60 prosenttia puheluista. Keskeisimmät kysymykset liittyivät työsopimuksen päättämiseen, työaikaan ja palkkasaataviin.

Työympäristöasioissa kysyttiin usein koronasta, asbestista, työsuojeluyhteistyöstä, työterveyshuollosta ja vaarojen arvioinnista.

Työhyvinvointiasioissa esiin nousivat erityisesti häirintä ja epäasiallinen kohtelu.

Verkkoseminaarit keräsivät tuhansia tyytyväisiä osallistujia

Työsuojeluhallinto järjesti vuonna 2021 kymmenen verkkoseminaria. Yli 4 000 osallistujaa seurasi lähetyksiä suorana. Tallenteet keräsivät vuoden loppuun mennessä yli 2 600 katselukertaa.

Verkkoseminaarit käsittelivät laajasti työsuojelun eri teemoja. Aiheina oli muun muassa uusi työaikalaki, vuokratyö, työsuhdeasiat kesätyönantajille, tilaajavastuu, köysiratojen turvallisuus ja psykososiaalinen kuormitus rakennusalan työnjohtotehtävissä. Tilaisuuksista kaksi oli englanniksi: toinen oli suunnattu ulkomaisille työntekijöille ja toinen työntekijöitä Suomeen lähettäville yrityksille. Reilua työelämää -verkkoseminari järjestettiin yhteistyössä Verohallinnon ja Eläketurvakeskuksen kanssa.

- > [Tiedot menneistä ja tulevista verkkoseminareista sekä niiden materiaalit löytyvät sivulta www.tyosuojelu.fi/live.](http://www.tyosuojelu.fi/live)

Erittäin asiantuntevat puhujat.
Loistava tekninen toteutus.

Nopeat ja kattavat vastaukset
kysymyksiin chatissa.

Selkeä ja tiivis kokonaisuus
ydinasioista.

Lain sisältöä avattiin
sopivan konkreettisin esimerkein,
joista saa apua käytännön
ratkaisujen mietintään.

Parhaita verkkoseminareja,
joissa olen ollut mukana.
Ja niitä on paljon.

Työsuojeluhallinnon verkkoseminaarit ovat saaneet osallistujilta erittäin kiittävää palautetta. Osallistujien antaman arvosanan keskiarvo on 4,32 asteikolla 1–5. Sanallisessa palautteessa saamme toistuvasti kiitosta selkeydestä, asiantuntijuudesta ja chatista, jossa työsuojelun asiantuntijat vastaavat yleisön kysymyksiin.

Lainsäädäntö

Työelämää koskevan lainsäädännön valvonta kuuluu suurelta osin aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille.

Työlainsäädäntöä valmistellaan kolmikantaisesti yhteistyössä työnantajien ja työntekijöiden etujärjestöjen kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee ja kehittää pääosin työoloihin liittyvää lainsäädäntöä (listaus vuonna 2021 valmistuneista säädöksistä sivun alaosassa). Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla

on pääosin työsuhteeseen liittyvä lainsäädäntö.

Kansallista ja EU-lähtöistä työsuojelulainsäädäntöä valmistellaan työturvallisuus-säännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa (TTN). Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä.

Suomi osallistuu myös työsuojelua koskevan EU-lainsäädännön ja strategioiden valmisteluun Euroopan komission yhteydessä toimivassa komiteassa.

- **Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 189/2021:** Asetuksella muutettiin biologisten tekijöiden luokitukselta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (748/2020) liitettä ja se tuli voimaan 15.3.2021.
- **Valtioneuvoston asetus 427/2021:** Asetuksessa säädetään työssä käytettävien henkilönsuojainten ominaisuuksista, arvioinnista ja valinnasta sekä suojainten turvallisesta käytöstä työssä. Asetuksella kumottiin valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä (1407/1993). Asetus tuli voimaan 1.8.2021.
- **Valtioneuvoston asetus 798/2021:** Asetusta nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006) muutettiin niin, että poistettiin velvollisuus lähettää työsuojeluviranomaiselle selvitys nuoren työntekijän valvonnan järjestämisestä ja tarpeellisesta perehdyttämisestä. Lisäksi oppivelvollisuusiän pidennettyä muutettiin pykälää nuoren työntekijän huoltajalle tehtävästä ilmoituksesta koskien vaarallisen työn tekemisestä. Myös asetuksen terminologiaa tutkintojen osalta ajantasaistettiin. Asetus tuli voimaan 1.10.2021.
- **Työturvallisuuslain muutokset 755/2021:** Työnantajan velvollisuutta työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin täsmennettiin työajan ulkopuolella tapahtuvan työhön liittyvän matkustamisen osalta. Lisäksi yötyön tekemiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia selvennettiin. Laki tuli voimaan 1.10.2021.
- **Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 811/2021:** Uudella asetuksella muutettiin laiva-apteekista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (589/2015) liitteitä. Muutokset koskivat aluksilla sekä pelastusveneillä ja -lautoilla edellytettäviä lääkkeitä ja hoitotarvikkeita sekä laiva-apteekin ensihoitopakkauksen sisältöä. Asetus tuli voimaan 15.11.2021.
- **Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta (920/2021) sekä laki eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain muuttamisesta (921/2021):** EU:n uusi asetus markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta eli nk. markkinavalvonta-asetus tuli voimaan vuonna 2019 ja sitä alettiin soveltaa pääosin kesällä 2021. Asetus aiheutti muutostarpeita myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin sekä eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin. Muutetut lait tulivat voimaan 15.11.2021.

Voimavarat

Vuonna 2021 työsuojelun vastuualueilla työskenteli 432 henkilöä. Koronaepidemian takia töitä tehtiin edelleen pääasiassa etänä. Suurin osa työsuojelun vastuualueiden henkilöstöstä koki, että etätöy paransi omaa työhyvinvointia ja edisti osaltaan tasapuolisuuden kokemusta. Kokonaistyötyytyväisyys nousi edelliseen vuoteen verrattuna.

Voimavaroja käytettiin tarvittaessa joustavasti vastuualueiden kesken esimerkiksi merenkulun valvonnassa, puhelinneuvonnan päivystysvuoroissa sekä laajojen tietopyyntöjen ja lausuntojen yhteydessä.

Vuoden aikana rekrytoitiin poikkeuksellisen paljon uusia tarkastajia erityisesti ulkomaalaisvalvontaan, johon saatiin uusia virkoja lisämäärärahan turvin.

Rekrytointi kaksikielisiin virkoihin todettiin haastavaksi. Omat haasteensa toi myös uuden henkilöstön perehdyttäminen etänä.

Valtakunnallisilla koulutuksilla kehitettiin henkilöstön osaamista suunnitelmallisesti.

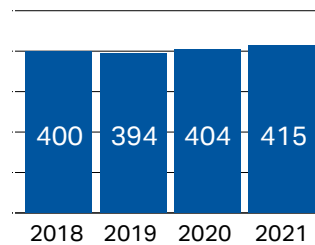
Osaamisprofiilien ja osaamistasojen laatimista jatkettiin, ja loppuvuonna 2021 toteutettiin osaamiskartoituksen pilotti.

Lisäksi työsuojelun vastuualueet osallistuivat aluehallintovirastojen yhteiseen HR-kumppanuushankkeeseen.

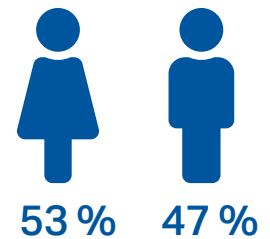

Kuva: Anu Pynnönen

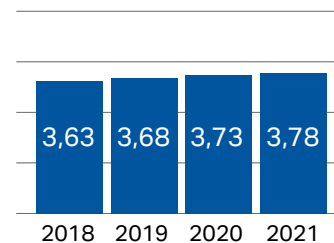
Henkilötyövuodet

Sukupuolijakauma

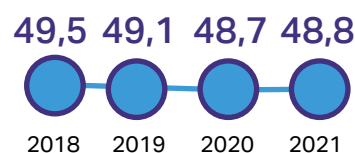

Työtyytyväisyys

Asteikko 1–5:
1 = erittäin tyytymätön
5 = erittäin tyytyväinen

Keski-ikä

Moniviranomaisyhteistyö ja kansainvälisyys

Työsuojeluviranomainen tekee aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Kullakin viranomaistaholla on lainsäädännöllä määritelty toimivaltuutensa ja toimintakenttänsä, mutta vaikuttavaan toimintaan tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä.

Moniviranomaisyhteistyöhön kuuluu tietojenvaihtoa, analyysitoimintaa, yhteistä viestintää sekä yhteisiä valvontatoimia. Toimintaa kohdennetaan esimerkiksi yhteisillä analyyseillä valikoituneisiin kohteisiin tai merkittävimmän haitan lähteisiin. Nopea reagointi vastaantuleviin yhteisiin haasteisiin edellyttää toimivia yhteistyöverkostoja ja toimintatapoja.

Viranomaisyhteistyötä tehdään esimerkiksi kausityön valvonnassa, pimeän työn ja ihmis-kaupan torjunnassa sekä kemikaalilainsäädännön valvonnassa. Yhteistyökumppaneina voivat olla esimerkiksi kuntien rakennusviranomaiset, poliisi ja Maahanmuuttovirasto.

Vuonna 2021 käynnistettiin hallituksen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelmaan kuuluva moniviranomaisyhteistyön kehittämiseen tähtäävä valtakunnallinen hanke. Hankkeessa on tavoitteena parantaa työsuojeluviranomaisen ja muiden viranomaisten yhteistyötä pimeän työn ja harmaan talouden torjunnassa. Vuoden 2023 loppuun asti jatkuvassa hankkeessa kuvataan, analysoidaan ja mallinnetaan moniviranomaisyhteistyön hyvät käytännöt valvonnan osalta ja kehitetään yhteistä riskiperusteista kohdevalintaa sekä parannetaan eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja tiedon hyödyntämistä valvonnan taustalla.

Vuonna 2021 kartoitettiin viranomaisyhteistyön ja tiedonvaihdon nykytilaa työsuojeluhallinnossa sekä hankkeeseen osallistuvia yhteistyöviranomaisia. Lisäksi tarkastajille järjestettiin valtakunnallinen koulutus pimeästä työstä ilmiönä.

Kuva: Janne Varonen

Työsuojelutarkastaja taksiliikenteen valvontaiskulla Helsingissä marraskuussa 2021. Valvontaisku toteutettiin yhdessä Helsingin poliisilaitoksen, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien sekä Verohallinnon kanssa.

Aktiivinen yhteistyö myös EU-jäsenmaiden välillä on arkipäiväistymässä erilaisten verkostojen, verkostotyökalujen ja työalustojen avulla.

Valvontatehtävien lisäksi kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti EU-maiden välillä erilaisissa kehittämistehtävissä, kampanjoissa ja lainsäädännön valmistelussa. Myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö on aktiivista.

Euroopan tasolla yhteistyötä tehdään muun muassa Euroopan työviranomaisen ELAn ja poliisivirasto Europolin kanssa. Erityisen huomion kohteina ovat olleet esimerkiksi rakennusala, kuljetusala, maatalous ja alustatalous. Moniviranomaisyhteistyö ehkäisee osaltaan myös työvoiman hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa.

Vuonna 2021 nämä tahot koordinoivat muun muassa kausityökampanjan, jolla tavoitettiin miljoonia työntekijöitä.

Euroopan työviranomaisen ELA koordinoi ja analysoi muun muassa työntekijöiden liikkuvuuteen liittyviä asioita, EU-tason yhteisiä ja samanaikaisia tarkastuksia sekä toimii sovittelijana EU-maiden välisissä riita-asioissa. Kansallinen pimeän työn torjunnan verkosto toimii kiinteässä yhteistyössä ELAn UDW-foorumin (European Platform tackling undeclared work) kanssa.

Pimeän työn torjuntaan liittyvää yhteistyötä tehtiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa käytännön valvontatyöhön liittyen.

Kuvakaappaus videosta, pikkukuva työsuojeluhallinnon somepäivityksestä.

#Rights4AllSeasons-kausityökampanjalla edistettiin reiluja ja turvallisia työoloja. Työsuojeluhallinto jakoi kampanjan aineistoa sosiaalisessa mediassa.

Kuva: Shutterstock

EU:n Johtavien työsuojelutarkastajien komitea SLIC muun muassa kehittää työsuojeluvalvontaa, valmistelee yhteisiä ohjeita ja linjauksia sekä järjestää työsuojeluhallintojen arviointeja ja tarkastajavaihtoja.

Koronaepidemia keskeytti arvioinnit ja tarkastajavaihdot. Vuonna 2021 työsuojeluhallintojen arvioinnit käynnistyivät uudelleen pilottihankkeessa, jossa osa arvioinnista tehdään etänä ja osa paikan päällä arvioitavassa maassa. Suomi oli mukana Tanskan, Unkarin ja Slovenian työsuojeluhallintojen arvioinneissa. SLIC ja sen alaiset työryhmät ovat toimineet etänä koronapandemian alkamisesta lähtien.

Vuonna 2021 komitean työryhmiä uudistettiin vastaamaan EU:n uutta työterveyttä ja -turvallisuuksia koskevaa strategiakehystä vuosille 2021–2027. Suomen ja samalla työsuojelun vastuualueiden edustusta SLIC:n työryhmissä kasvatettiin.

SLIC-KSS -verkostossa Euroopan työsuojeluviranomaiset voivat esittää toisilleen

kysymyksiä muun muassa lainsäädännöstä ja valvonnasta. Toiminta oli aktiivista vuonna 2021. Vuoden aikana tehtiin 39 kysymystä, joista kolme oli Suomen esittämiä.

Euroopan kemikaalivirasto ECHA koordinoi EU-tason kemikaalivalvontaa. Vuonna 2021 valvottiin REACH-asetuksen luvanvaraisia aineita. Suomessa keskityttiin erityisesti kromaatteihin, jotka ovat syöpävaarallisia.

Pohjoismainen yhteistyö oli vilkasta vuonna 2021. Suomi toimi puheenjohtajana Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja oli siksi puheenjohtajana Pohjoismaisessa työympäristöjaostossa, joka toimii työelämäasioiden ministerineuvoston alaisuudessa. Jaostossa jaettiin muun muassa tutkimusmäärärahoja työympäristöä koskeville pohjoismaisille hankkeille.

Työelämäministerit käsittelivät kokouksissaan muun muassa henkistä hyvinvointia työssä ja alustataloutta.

Työsuojeluvalvonta numeroina

	2018	2019	2020	2021
Tarkastukset ja valvontakohteet				
Tarkastusten kokonaismäärä (sis. etätarkastukset)	26 239	23 977	14 596	20 268
Tarkastettujen valvontakohteiden kokonaismäärä	21 409	19 472	12 472	16 588
Tarkastuksia/tarkastaja-htv*	66	77	51	70
Asiakirjatarkastukset (tarkastus on tehty asiakirjojen perusteella)				
Asiakirjatarkastusten lukumäärä	2 822	3 225	5 420	7 511
Työpaikkatarkastukset (tarkastus on tehty käymällä työpaikalla)				
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	23 417	20 752	9 176	12 544
Yhteen tarkastukseen työpaikalla käytetty aika keskimäärin tuntia	1,4	1,4	1,3	1,2
Toimintaohjeet ja kehotukset				
Toimintaohjeet	57 095	51 419	26 293	34 163
Kehotukset	7 400	7 225	4 110	4 912
Pakkokeinot				
Työsuojeluviranomaisen vahvistamat käyttökiellot	83	63	57	43
Velvoittavat päätökset	295	178	160	163
Maksettavaksi tuomitut uhkasakot (kpl)	37	37	31	33
Maksettavaksi tuomitut uhkasakot (€)	372 000	185 000	263 500	314 500
Tilajavastuun laiminlyöntimaksujen lukumäärä (toimintavuoden aikana tehdyt päätökset)**	105	75	84	55
Tilajavastuun laiminlyöntimaksut yhteensä (€, toimintavuoden aikana maksetut)**	522 900	301 700	449 500	327 000
Lähetettyihin työntekijöihin liittyvien laiminlyöntimaksujen lukumäärä (toimintavuoden aikana tehdyt päätökset)	-	14	18	35
Lähetettyihin työntekijöihin liittyvät laiminlyöntimaksut yhteensä (€, toimintavuoden aikana maksetut)	-	65 000	99 500	173 500
Tutkintapyynnöt ja lausunnot				
Tutkintapyynnöt poliisille	333	288	371	403
Lausunnot poliisille/syyttäjille	473	488	547	764
Palvelukysyntä				
Asiakkaiden yhteydenotot/palvelukysynnän kokonaismäärä***	35 200	30 400	32 508	36 499
Tarkastukset pyynnöstä	2 062	2 094	1 829	2 018
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta				
Tutkitut työtapaturmat	1 048	1 183	841	1 151
Tutkitut ammattitaudit	52	35	15	52
Henkilöstö (henkilötyövuotta)				
Työsuojelun vastuualueet	400	394	404	414
Toimintamenot (1 000 €)				
Työsuojelun vastuualueet	24 461	24 628	26 130	27 167

* Vuoden 2018 tiedoissa mukana koko henkilöstön htv-määrä.

** Osa vuoden aikana tehdyistä päätöksistä menee maksuun vasta seuraavana vuonna.

*** Kokonaismäärässä mukana työsuojelun vastuualueille tulleet sähköpostit ja puhelinneuvonnassa vastatut puhelut. Lisäksi yhteydenottoja tulee suoraan tarkastajille, ne eivät ole mukana palvelukysynnän kokonaismäärässä.

Merenkulun valvonta

Merenkulun työsuojeluvalvontaa tehtiin vuonna 2021 niin satamissa kuin aluksilla.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom:n johdolla tehtiin satamiin moniviranomaisyhteistyönä tarkastuksia, joissa valvottiin vaarallisten aineiden tilapäistä varastointia satama-alueilla. Lisäksi tarkastettiin vaarallisten aineiden kuljetusasiakirjoja, lastiyksiköiden merkintöjä sekä kuormien sidontaa. Tarkastukset olivat osa laajempaa Itämeren valtioiden yhteistä vaarallisten aineiden kuljetusten valvontaa. Viranomaisyhteistyöhankkeessa tehtiin yhteensä 30 tarkastusta.

Laivojen ahtaustoimintaa satamissa harjoittaviin yrityksiin tehtiin 17 tarkastusta. Näistä 11 tarkastuksella annettiin yhteensä 10 toimintaohjetta ja 1 kehoitus. Satamalaitoksiin tehtiin 22 tarkastusta, joista 18 tarkastuksella annettiin yhteensä 37 toimintaohjetta ja 8 kehoitusta.

Yli puolet alusten tarkastuksista liittyi MLC-sopimukseen

Alusten tarkastuksia tehtiin yhteensä 318. Bruttovetoisuudeltaan (GT) alle 200 GT:n aluksiin tehtiin 112 tarkastusta, 200–500 GT:n aluksiin 13 tarkastusta ja yli 500 GT:n aluksiin 193 tarkastusta.

Alusten tarkastuksista 108 liittyi kansainvälisen merityöyleissopimukseen (Maritime Labour Convention, MLC) ja ne kohdistuivat pääosin ulkomaan liikenteen kauppaaluksiin. Tarkastettuja aluksia oli 73. Osa MLC-tarkastuksista tehtiin asiakirjojen perusteella. Tarkastuksilla annettiin yhteensä 198 toimintaohjetta ja 17 kehoitusta.

MLC-tarkastusten lisäksi tehtiin 74 tarkastusta, jotka kohdistuivat muun muassa erilaisiin työveneisiin, luotsikuttereihin, kalastusaluksiin sekä kotimaan liikenteen pieniin matkustajaaluksiin. Näistä 41 tarkastuksella annettiin yhteensä 111 toimintaohjetta ja 4 kehoitusta.

Kun tehtyjä tarkastuksia tarkastellaan toimialaluokituksen mukaisesti, vesiliikenteen toimialaluokissa tehtiin yhteensä 197 tarkastusta, joista 92 asiakirjatarkastuksina. Asiakirjatarkastusten määrä on ollut poikkeuksellisen suuri Covid-19-pandemian aikana. Asiakirjatarkastuksista 34 liittyi biologisten vaarojen hallintaan.

Kaikkiaan vesiliikenteen toimialaluokissa annettiin 572 velvoitetta, joista toimintaohjeita oli 515 ja kehoituksia 57. Tarkastusten ennako-asialistan lisäksi velvoitteita annettiin esimerkiksi kemikaalien hallintaan sekä työvälaineiden suojaukseen liittyen. Todellisuudessa aluksille annettiin enemmänkin velvoitteita, mutta kaikki alukset eivät näy vesiliikenteen alla olevissa toimialaluokissa.

Vesiliikennettä palvelevaan toimintaan ja satamiin tehtiin yhteensä 131 tarkastusta, joista 7 oli asiakirjatarkastuksia. Näillä tarkastuksilla annettiin yhteensä 199 velvoitetta, joista 181 oli toimintaohjeita ja 18 kehoituksia.

Aluehallintovirastojen tietoon ja tutkittavaksi tuli 7 vakavaa työtapaturmaa merenkulussa. Näistä 4 tapahtui aluksilla ja 3 satamaympäristössä.

Valvontaa myös merenkulkua sivuaville toimialoille

Jonkin verran tehtiin myös tarkastuksia, jotka sivuavat merenkulkua, mutta joita ei kuitenkaan tilastoida merenkulun toimialaluokkiin. Tällaisia tarkastuksia olivat meri- tai sisävesikalastuksen tarkastukset sekä laivojen ja veneiden rakentamiseen, huoltoon ja korjaustoimintaan kohdistuneet tarkastukset, joita tehtiin 128. Näistä 85 oli asiakirjatarkastuksia.

Telakoille tehtiin 32 ulkomaisen työvoiman käyttöön liittyvää tarkastusta ja 9 tilaajavastuu-tarkastusta. Lisäksi tutkittiin 10 telakoilla sattunutta vakavaa työtapaturmaa.

Kaikkiaan telakoille annettiin 217 toimintaohjetta, 30 kehoitusta ja 15 asian siirtoa työsuojeluviranomaisen käsittelyyn.

Alkutuotannon valvonta

Alkutuotannon työsuojeluvalvontaa tehtiin vuonna 2021 maatalouden, metsätalouden ja kalastuksen toimialoilla. Tarkastuksia teki noin sata eri tarkastajaa. Alkutuotannon toimialoja tarkastavat työsuojelutarkastajat valvovat myös muita toimialoja.

Alkutuotantoon liittyviä tarkastuksia tehtiin yhteensä 580, ja ne kohdistuivat 479 valvontakohteeseen. Tarkastusten perusteella annettiin yhteensä 933 toimintaohjetta ja 114 kehotusta. Maatalouteen kohdistuneista 379 työsuojelutarkastuksesta yli puolet (208) oli ulkomaalais-tarkastuksia.

Vakavista työtapaturmista ilmoitettiin ja niitä tutkittiin selvästi enemmän kuin vuonna 2020.

Merkittävin muutos oli metsätaloudessa, jossa vuonna 2020 tutkittiin 1 vakava työtapaturma ja vuonna 2021 tutkittiin 9 vakavaa työtapaturmaa. Vuonna 2021 maataloudessa tutkittiin 13 tapaturmaa ja kalataloudessa 1.

Sattuneet tapaturmat olivat erityyppisiä. Useampia vakavia tapaturmia aiheuttivat muun muassa putoamiset nojatikkailta ja koneiden kulkuteiltä, koneiden puhdistukseen ja huoltoon liittyvät tilanteet sekä kemikaalit.

Ammattitauti-ilmoituksia tai -epäilyjä kirjattiin maataloudessa 13 ja metsätaloudessa 3. Tapaukset olivat pääasiassa kemikaali- ja pölyaltistuksista johtuvia ihottumia sekä hengitystiesairauksia ja -oireita.

Alkutuotannon valvonta toimialoittain

	Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut	Metsätalous ja puunkorjuu	Kalastus ja vesiviljely
Tarkastukset yhteensä	379	195	3
Ulkomaalaistarkastukset	208	16	0
Tilaajavastuutarkastukset	1	8	0
Valvontakohteet	317	159	3
Toimintaohjeet	654	270	9
Kehotukset	79	34	1

Työsuojelu.fi
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu